

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์ และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ช่วยสร้างความเป็นเอกภาพของคนในชาติ และสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อทราบความเข้าใจและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีคุณธรรม ทำให้สามารถประกอบกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข นอกจากนี้ยังเป็นเครื่องมือของการแสวงหาความรู้ในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาตนเอง สร้างความคิดของตนได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งพัฒนาอาชีพเพื่อความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ภาษาไทยเป็นสื่อให้เกิด ความคิดอย่างเป็นระบบทั้งความคิดวิเคราะห์ วิจัย คัดสรรสรรค์ และยังก่อให้เกิดการสร้างสรรค วรรณกรรมของชาติซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของบรรพบุรุษและชนในชาติ วัฒนธรรม ประเพณีตลอดจนภูมิปัญญาไทยและปัญญาท้องถิ่น ช่วยสร้างจิตใจของคนไทยให้งดงามและมีสุนทรียภาพ มีโลกทัศน์และชีวิตที่กว้างขวาง จึงต้องมีการเรียนรู้ถ่ายทอดสืบสาน และอนุรักษ์ ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติเพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชาติ (กรมวิชาการ, 2541, หน้า 38)

เป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. ด้านความรู้ ให้มีความรู้ในเรื่องหลักเกณฑ์ทางภาษา
2. ด้านทักษะ ให้มีทักษะการใช้ภาษาสื่อความหมายด้านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ทักษะกระบวนการคิดอย่างมีระบบ และความคิดสร้างสรรค์
3. ด้านค่านิยม ให้สามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนภาษาไทย ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การวางแผน การปรับปรุงงานมุ่งผลงาน การแสวงหาความรู้ การใช้ภาษาในการประกอบอาชีพ เป็นต้น โดยได้กำหนดโครงสร้าง เนื้อหา และกิจกรรมตามทักษะที่สำคัญ 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีความยากง่ายแตกต่างกันไปตามระดับชั้น
4. การจัดการ ได้แก่ การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนภาษาไทยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การวางแผน การปรับปรุงงาน การแสวงหาความรู้ และการใช้ภาษาประกอบอาชีพ

ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด เพราะครูเป็นบุคคลสุดท้าย ในการนำหลักสูตรภาษาไทยไปสู่การปฏิบัติ ครูควรมียุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลดี คือ คิด ค้นคว้า เพื่อแสวงหาหลักการ แนวทางต่าง ๆ และทำวิธีการใหม่ ๆ ไปใช้จัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา จุดหมาย และตัวผู้เรียน โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางและจัดกระบวนการสอนที่หลากหลายโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534, หน้า 80) แนวดำเนินการหลักสูตร กำหนดไว้ว่า ข้อ 1. จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามสภาพเหตุการณ์ และสภาพท้องถิ่นโดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม และข้อ 6. จัดให้มีการศึกษาติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ, 2533, หน้า 4) หลักการของหลักสูตร กำหนดไว้ว่าเป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกันแต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสจัดหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้ (กรมวิชาการ, 2533, หน้า 1) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสามารถทำได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาต (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534, หน้า 66 – 67)

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) เป็นหลักสูตรแม่บทที่บังคับใช้ทั่วประเทศ ในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้เด็กนักเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาและเรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในปีการศึกษา 2543 สำนักงานประถมศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดทั้งสิ้น 322 โรง สาขา 24 โรง เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียนชาวเขาเฉพาะเผ่า (ไม่คละเผ่าอื่น) รวม 5 เผ่าใหญ่ ๆ โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสำหรับ นักเรียนชาวเขาเผ่าลีซอ (ไม่คละเผ่าอื่น) จำนวน 7 โรง คิดเป็นร้อยละ 25.76 ของชาวเขาทั้งหมด เด็กชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอเหล่านี้พูดภาษาลีซอเป็นภาษาแม่ซึ่งไม่มีตัวสะกดและเมื่ออยู่ในหมู่บ้านก็ใช้ภาษาลีซอพูดกันอยู่เสมอและ (ลักขณา ดวงรัตนหงษ์, 2539, หน้า 11-13) ได้ศึกษาไว้ว่า ภาษาลีซออยู่คนละตระกูลภาษาไทยจึงแตกต่างจากภาษาไทยมาก ความเคยชินกับภาษาแม่ที่พูดเคยใช้อยู่เสมอจนเป็นนิสัยนี้เองทำให้เกิดปัญหาขึ้นเมื่อไปเรียนภาษาไทยในโรงเรียนที่เป็นภาษาที่สองที่โรงเรียน เด็กลีซอจึงอาจทำเอาระบบทางภาษาลีซอบางประการไปใช้ในภาษาไทยด้วย จึงทำให้การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นไปอย่างยากลำบาก ปัญหาในการเรียนภาษาไทยนี้ อาจส่งผลไปถึงการเรียนวิชาอื่น ๆ คือ ทำให้เรียนได้ช้าและไม่เข้าใจได้เท่าที่ควร เพราะการเรียนการสอนวิชาอื่น ๆ ก็ต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือสื่อสาร (เรืองเดช บันเฑียรขัตติย์, 2525, หน้า 2) จากการประชุมสัมมนาระดับชาติเรื่องหลักสูตรประถมศึกษาท้องถิ่นบางแห่งมีปัญหาด้านภาษา เพราะนักเรียนใช้ภาษาถิ่น เมื่อเด็กเริ่มเรียนรู้ครูต้องปรับภาษาถิ่นให้เป็นภาษาพื้นเมือง และภาษาไทยกลางตามลำดับจึงทำให้เสียเวลาในการสอนมาก การสอนจึงไม่

ทันตามหลักสูตรและอาจเป็นสาเหตุหนึ่งของการอ่านไม่คล่อง เขียนไม่คล่อง (กรมวิชาการ, 2531, หน้า 130) ด้วยเหตุที่ภาษาไทยเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ถ้านักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีก็มักจะส่งผลไปถึงการเรียนรู้ในกลุ่มวิชาอื่น ๆ ของเด็กดีไปด้วย

คำพื้นฐานที่หลักสูตรภาษาไทยกำหนดไว้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้เรียนตามหลักสูตรมีจำนวนประมาณ 450 คำ คำบางคำอาจเป็นคำยากสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ ซึ่งอาจจะยากทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน หรืออาจจะยากเพียงทักษะใดทักษะหนึ่ง ความยากลำบากในด้านทักษะการอ่านและการเขียน นักเรียนอ่านได้ไม่ถูกต้อง ชัดเจน เขียนได้ไม่ถูกต้อง สื่อความหมายไม่ได้ คำยากเหล่านี้จึงเป็นปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ให้บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร ดังนั้น คำพื้นฐานถ้ามีความยากง่ายยังไม่เหมาะสมที่จะสอนนักเรียน หรือถ้าจำเป็นต้องสอนจึงสมควรต้องหาวิธีการสอนที่เหมาะสมให้นักเรียนเรียนรู้ คำพื้นฐานบางคำที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนภาษาไทยอาจยากเกินไปสำหรับนักเรียนแต่ละชั้น คำพื้นฐานบางคำเป็นคำที่ยากมาก ถ้าปรากฏอยู่ในบัญชีคำใดให้เลื่อนขึ้นไปเรียนในชั้นเรียนที่สูงขึ้นหรือให้ใช้คำอื่นแทน (ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, 2532, หน้า 7, 488) หนังสือแบบเรียนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีเนื้อหามากและยาก เช่น ศัพท์บางคำตอนท้ายบทมีคำว่า พระมหากษัตริย์ ซึ่งยากเกินไปสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (กรมวิชาการ, 2531, หน้า 67, 126) สำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ คำพื้นฐานที่มีความยากง่ายไม่เหมาะสมกับท้องถิ่น ควรตัดออกไปไว้เรียนในชั้นถัดไป อาจจะเพิ่มคำบางคำที่อยู่ในท้องถิ่นของนักเรียน ซึ่งอาจมีความเหมาะสมมากกว่าและควรให้มีการกำหนดคำพื้นฐานสำหรับนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความยากง่ายและมีจำนวนคำที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นของนักเรียนแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความแตกต่างกันรวมทั้งควรได้มีการจัดทำหลักสูตรภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับท้องถิ่น

ดังนั้นจึงสมควรศึกษาความสามารถทางการอ่านและเขียนภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ทั้งนี้เพราะในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นชั้นพื้นฐานที่เด็กกำลังเรียน ถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก็จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนในชั้นเรียนที่สูงขึ้น โดยเฉพาะวิชาภาษาไทยมีความสำคัญในฐานะที่เป็นวิชาทักษะพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ถ้าเด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยก็จะส่งผลให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนในวิชาอื่นๆ และในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีโรงเรียนประถมศึกษาของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอจำนวนร้อยละ 25.76 ของชาวเขาทั้งหมด มีอยู่ใน 2 อำเภอ ซึ่งมีภาษาพูดที่ใช้ในชีวิตประจำวันเป็นของตนเองแตกต่างจากภาษาอื่น เพื่อผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐาน แก่

ครูที่สอน นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้จัดให้มีการศึกษาติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เขียนอย่างต่อเนื่องและพัฒนาหลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาความสามารถทางการอ่านและเขียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางการอ่านและเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. วิเคราะห์ความยากง่ายของการอ่านและเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ
3. เพื่อศึกษาข้อบกพร่องทางการอ่านและเขียนภาษาไทยของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ (ไม่คละเผ่าอื่น) ที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2543 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาความสามารถทางการอ่านและการเขียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2533) จากคำพื้นฐานที่หลักสูตรกลุ่มทักษะภาษาไทยกำหนดไว้จำนวนประมาณ 450 คำ (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2534, หน้า 87)

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ความสามารถในการอ่าน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านออกเสียงคำที่วัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ความสามารถในการเขียน หมายถึง ผลสัมฤทธิ์ในการเขียนคำที่วัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การอ่าน หมายถึง การเปล่งเสียงถ้อยคำออกมาได้ถูกต้อง ชัดเจนและเป็นที่เข้าใจ

การเขียน หมายถึง การสะกดคำที่เขียนได้ถูกต้อง

นักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ หมายถึง นักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าหนึ่งในจำนวน 5 เผ่า ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งอาศัยอยู่ตามป่าเขา ในพื้นที่สูง ของอำเภอปาย และอำเภอปางมะผ้า

ผลสัมฤทธิ์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการอ่านและเขียนคำที่วัดได้จากแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ข้อบกพร่องในการอ่านและเขียน หมายถึง ข้อบกพร่องดังต่อไปนี้

อ่านผิดทั้งคำ การอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำโดยการอ่านผิดทั้งคำ

อ่านผิดบางส่วน การอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำโดยการอ่านผิดบางส่วนของคำ

อ่านผิดความหมาย การอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำโดยการอ่านผิดเป็นอีกความหมายหรือเป็นความหมายอย่างอื่น

อ่านออกเสียงไม่ชัดเจน การอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำโดยการอ่านที่ไม่ชัดถ้อยชัดคำของคำบางคำของผู้อ่าน

อ่านผิดใช้แนวเทียบผิด การอ่านโดยการเปล่งเสียงออกมาเป็นคำโดยการอ่านคำที่ใช้แนวเทียบผิดเป็นตัวสะกดแม่อื่นไป

เขียนผิดสิ้นเชิง การเขียนคำโดยการเขียนผิดทั้งคำ

เขียนผิดบางส่วน การเขียนคำโดยการเขียนได้ไม่สมบูรณ์ (ตก/เพิ่ม) คำเข้าไป

เขียนสะกดคำผิดมาตรา การเขียนคำโดยการเขียนสะกดคำไปเป็นมาตราสะกดแม่อื่นๆไป

เขียนผิดไม่ทราบความหมาย การเขียนคำโดยการเขียนเป็นอีกความหมายหนึ่ง/เป็นความหมายอื่นไปหรือไม่ทราบความหมาย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. ได้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถทางการอ่านและการเขียนภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของนักเรียนชาวไทยภูเขาเผ่าลีซอ จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีประโยชน์ในเชิงประยุกต์ คือ เป็นข้อมูลพื้นฐานแก่ครูผู้สอน นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ตลอดจนผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เป็นข้อมูลนำไปใช้ได้โดยตรงในการแก้ไขข้อบกพร่องในการอ่านและการเขียนภาษาไทย ของนักเรียนได้ทันที